

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Ivre, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

14. An creditor ratione rei venditae omnibus creditoribus ceris in solutione
sit praefendus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

3 Si debitum sit indeterminatum in individuo non liberaris.

4 Excipe nisi is cui tradidisti mandatum habeat à domino.

1 Si debitum sit in specie determinatum & tradas viro aliis timorato, de quo nulla esse suspicio potest vero domino non fore delatum, censis in foro conscientie debitum satisfecisse, ita vt si res pereat non tibi, sed domino pereat. argum. leg. argentum ff. commodati leg. cum qui. scilicet eodem tit. leg. apud Laboem. §. ff. de prescript. verbis. Quibus habetur, si tuo famulo, vel famulo creditoris quem notum habes fidelem debitum tradas, & ipse prater opinionem auferat non teneris astimationem illius solvere, quia nec leuissimam culpam commisit. Sicuti notat plures referens Ant. Gom. tit. 2. variat. resolut. cap. 7. num. 3. Mol. disp. 296. post med. & disp. 563.

2 Hoc autem intelligendum est in debitis ex deposito, commodato, aliove contractu licito, vt manifestè colligitur ex predictis legibus, & doctoribus relatis. Nam si debitum sit ex furto, rapina, aliove iniquo contractu, nequaquam liber es à debito, eo quod tuo vel creditoris famulo non habenti speciale mandatum tradidisses, quia ratione in qua acceptiois creditoris tenentis satisfacere totum damnam quod ex iniqua acceptioe illi prouenit. At ex iniqua ablatioe sequitur quod dominus priuatur sua re, aliis non priuandus, ergo teneris illi satisfacere. Neque enim creditor tenetur prædictam missionem, & traditorem ratam habere. Excipe quod superius diximus de confessorio, alioque viro simili, cum moralem inopotentiam habes alia via satisfaciendi.

3 Verum si debitum ex contractu indeterminatum sit in individuo non liberaris ex eo quod prædicto famulo non à creditore manlatum tradideris, quia illud debitum quouque ad creditoris manus peruenit tuum est, tibi que perit. Vt aduertit Anton. Gomez d. cap. 7. n. 3. Molin. dicta leg. disp. 296. & disp. 563. in princ.

4 Quod si ipse famulus mandatum à creditore habeat traditioe ipsi facta censis à debito liber. leg. solutum ff. de solutionib. leg. quod iussu ff. de regulis iuris. & leg. regia §. cit. 14. part. 5. Idem est si tradas procuratori generali mandatum habenti ad agendum, & exigendum, vel liberam bonorum creditoris administrationem, vt constat ex leg. vero procurator ff. de solutionib. & dicta leg. regia §. & tradit. ibi Gregor. Lopez. Anton. Gomez. Molin. supra, reputatur enim ea solutio creditoris facta, cum nomine ipsius accepta fuerit.

§ XII.

An exactione facta ab alio, quam à creditore liber sis ab obligatione soluendi?

- 1 Liber es si solutionem commodè vitare non potuisti.
- 2 Si negando debitum, vel appellatiois interpositione excusare solutionem potes, non liberaris.
- 3 Si soluas coactus ab alio quam à superiore non excusaris.

1 Regula est quam probat Bart. in leg. creditor ff. de solutionib. Baldus leg. falsus. Cod. de furtis. Decius cons. 25. Afflictus dec. f. 50. Menoch. cent. 2. de arbitrar. casu 137. & alii. si facile solutionem vitare non potuisti liber es ab obligatione soluendi? Vt autem scias quando solutionem vitare potuisti, quando non, accipe quæ sequuntur. Quotiescunque à iudice, seu superiore debitum tibi exigitur, cui exactioni non vales contradicere liber es à debito, ac si creditor soluisset, quia iudicis imperium te excusat. leg. non videris §. iussu. ff. de regulis iuris. & leg. furti §. qui iussu ff. de his qui notant infam. & tradit. Glossa in leg. ait prator §. pramittitur verbo impuandam ff. de minorib. Menoch. de arbitrar. plures referens casu. 137. numer. 10. Gutierrez. lib. 1. practice. quaest. 81. numer. 1.

2 Dixi si huic exactioni non vales contradicere, nam si negando debitum, vel appellatioem interponendo excusare solutionem potes, nequaquam à debito soluendo liberaris, quia tunc censis soluisse sponte. Quare vt securus sis protestari debes te non esse obligatum solvere, nec solvere sponte, sed eo actus mandato iudicis quod vitare non potest. Sic aliis relatis aduertit Gutierrez. d. quaest. 81. numer. 14. & seqq. Menoch. d. casu. 137. numer. 14. & in fine. qui iudicis arbitrio remittit quam diligentiam præstare debeas, ne censis sponte soluisse.

3 Hinc inferitur si soluas coactus non à superiore, sed ab alio priuato non esse liberum à debito creditoris soluendo, quia eam exactionem facile eligere poteris exactorem in iudicium deferens, vel ab illo debitum recuperans. argum. leg. 2. §. vit. ff. si quis cautionibus, & tradit. Bart. in dicta leg. creditor. Rinnus cons. 171. n. 6. lib. 4. & cons. 2. n. num. 5. lib. 5. Menoch. casu. 137. n. 28. Neque excusari, potes, tamen si creditoris cedas actiones quas in exactore habes, vt bene Menoch. n. 29. aduertit.

§. XIII.

De ordine seruando in solutione debiti certi cum incertis, & quorum debitor non habet dominium.

- 1 Nullus est ordo ex necessitate seruandus, cum bona debitoris satisfaciendis sufficiunt.
- 2 Si res debita sit in specie non potest esse illa aliis creditoribus fieri satis.
- 3 Inter debita certa & incerta nullum esse ordinem seruandum censet Molina.
- 4 Verius est certa prius esse soluenda.
- 5 Ex bonis quæ supersunt ex remissione facta à Pontifice suo per debita incerta creditoribus satisfaciendum est.

1 Si bona debitoris omnibus debitis satisfaciendis sufficiant nullus est ordo ex necessitate seruandus. Sed hic seruandus est, quando bona debitis non adequant.

Doctores omnes vt centum supponunt si res debita sit creditoris in specie, ita vt illius dominium non debitori sed creditoris competat ipsi creditoris reddenda est, neque ex illa aliis creditoribus satisfieri potest quia non est satisfaciendum ex alienis, sed ex propriis. Quod verum habet siue dominus notus sit, siue ignotus, quia esse dominum ignotum non concedit debitori dominium, & consequenter nec creditoribus sui exigendi. Hinc fit rem commodatam, depositam, pignoratam, aliamque similem cuius dominium apud debitorem non est, reddendum esse proprio domino, nec ex illa creditoribus quantumuis priuilegiatis satisfaciendum, quia non est ex alienis præstanda satisfactio. Quod quidem verum existimat Rebell. lib. 2. de res. q. 19. n. 5. vt si solum ob inuentionem dominium rei alienæ comparaueris, te obligatum esse illo cumulo prius creditoribus à quo accepti satisfacere, quia ille creditor videtur in totum illum cumulum sicut & tu dominum habere. Ex rebus ergo debitoris est questio quantum debita prius necessario soluenda sint.

Et quidem nullum esse ordinem prelationis seruandum inter debita certa & incerta, sed acq̃e omnibus esse satisfaciendum propendet Mol. tractat. 2. de iustit. disputat. 70. numer. 2. eo quod iure positimo hæc prelatio statuta non est. Et licet pauperes, aliaque pia opera in quæ bona incerta distribuenda sunt nisi iustitiam commutatiuæ non habeant, vt sibi ea bona distribuatur non inde inferendum est postponendos esse aliis creditoribus certis, quia ipsi sit distributio, quatenus subrogantur loco creditorum incertorum, & ex eorum voluntate præsumpta. At hi creditores non habebant inferius ius creditoribus certis. Ergo neque illum habere debent pauperes ex iuris dispositione in illorum locum subrogati.

Ceterum longè verius est creditoribus certis prius esse satisfaciendum quam incertis. Sicuti ex communi docuit Syluest. verbo resitit. 6. q. 5. Caiet. eodem cap. 8. Ioann. Medin. Cod. de resitit. q. 2. art. 5. Nauarr. cap. 17. n. 47. Petr. Nauarr. lib. 4. cap. fin. Less. lib. 2. cap. 15. dub. 2. Valq. de resitit. cap. 1. n. 9. Paul. Laym. lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 1. n. 1. & alii. Ratio est quia creditoribus certis ex iustitia commutatiua solutio debetur, non autem pauperibus: hi namque est ex iuris dispositione in locum creditorum succedant quoad solutionem recipiendam, non tamen quoad ius quod creditoribus competat, aliis pauperes agere possent in iudicio vt sibi ea bona concederentur. At ratio naturalis dicitur debitum ex iustitia præferendum esse debito legali, ergo debita certa incertis præferenda sunt.

Difficultas autem est, an si tu, vel tuus hæres cum Pontifice compositionem facias pro his debitis in specie eo quod dominus ignoretur obligemini pro iis quæ vobis remissa sunt satisfacere creditoribus certis? Ratio dubij est, quia in illa bona quæ vobis remittuntur nullum ius creditoris certi habebant vt ipse aliam. Ergo neque facta remissione habere debent, cum vobis licet neque applicata, & donata. Sed omnino dicendum est cum Mol. d. disp. 670. ex illis bonis sic donatis esse creditoribus certis satisfaciendum. Et quidem te debitorem esse obligatum nemini potest esse dubium, cum teneris omnibus debitis satisfacere ex bonis quibuscunque ad te pertinentibus. Quod vero tui hæreses eadem obligatione astringantur sic probos, quia ipsi non conceduntur ea bona quatenus personæ singulæ sunt, sed quatenus sunt defuncti hæreses, & vt illius partes agunt & in bonum, & augmentum hæreditatis. Cedit ergo remissio in hæreditatis partem, ac proinde ex illa quæcumque debita solui debent.

§. XIV.

An creditor ratione rei venditæ omnibus creditoribus certis sit in solutione præferendus?

- 1 Si venditori non fuit pretium oblatum, & c. præferendus est ea in re omnibus aliis.

- 2. Extenditur doctrina ad omnem contractum onerosum.
- 3. Et satis euidam obiectio.
- 4. Affirmant plures venditorem esse preferendum, esse contractus perfectus sit.
- 5. Sed verius oppositum videtur.
- 6. Si res vendita sit ecclesie, fisci & minoris preferendi sunt aliis creditoribus.

1. Si ab emptore non fuit pretium oblatum, pignus, aut fideiussor promissus, vel venditor non reputatur pretium sibi esse solutum, ex eo quod emptori de pretio soluendo fidem dedit, creditoribus omnibus est venditor preferendus, vtpote qui rei tradita non amisit dominium, neque in emptorem transiit. Vt habetur. *leg. procuratoris §. §. plane vers. sed est de di. ff. de tribuor. actione. leg. quod vendidi. §. §. ff. de contrahenda emp. §. vendita in sit. de verum diuis. Et enim venditor non intendit dominium rei vendite transferre nisi sub conditione pretij sibi concessi. Ergo quousque pretium offeratur, vel ipse de i. lo soluendo fidem dederit, non est dominum translatum, & consequenter ipsi reddenda est, vel illius pretium. Atque ita pro certo docent Caiet. verbo *restitutio* cap. 8. Armilla n. 36. Ioan Med. *Cod. de restit. q. 2. vers. tertium dictum* Nauarr. cap. 17. n. 49. Reb. lib. 2. §. 19. n. 4. Molin. *disp. 338. §. 36. 497. §. 36. Lell. lib. 2. cap. 15. n. 7. §. 8.**

2. Quam doctrinam veram esse existimo in quolibet contractu oneroso permutationis, locationis, &c. esse inquam contrahentem omnibus aliis creditoribus preferendum, si tibi res pro qua permutationem fecit tradita non sit, vel oblata. Nam eo ipso visus est dominium non transulisse in alterum quousque sibi aquivalens reddatur, vel offeratur. Sicuti docet Bart. *in leg. 2. n. 3. Cod. de verum permutat. §. in leg. si seruus 61. §. locati ff. de iuris. Reb. lib. 2. §. 19. n. 4. Nauarr. cap. 17. n. 46. §. 50.*

3. Sed obicit Mol. *tractat. 2. disp. 336. dominium comparari sola traditione, si titulus precedat §. per traditionem, & §. vendita in sit. de verum diuisione.* Ergo etiam si res pro qua sit permutatio non sit tradita dominium rei permutate per traditionem transferatur, atque adeo hic permutans non erit preferendus. Deinde *in leg. cum praebus Cod. de verum permutat. dicitur* cum ab eo susceperis dominium cui tradidisse titulo permutationis non negas. Respondeo in §. per traditionem & §. vendita decidi dominium traditione comparari maxime in donationibus, promissioneque dotali de quibus ibi erat sermo. In contractibus vero onerosis nihil aduersus nostram sententiam statuunt, quin potius ex his que de venditione subiungunt non leue patrocinium in fauorem nostrae doctrine desumitur. Nam ibi definitur venditionis contractum quia includit solutionem pretij, & ab illa essentialiter pendet ex sola traditione rei abique pretij solutione formali vel virtuali non esse translatum dominium. Vnde exemplum venditionis non excipitur ab aliis contractibus onerosis sed a donatione, & promissione liberali, quin potius in exemplum adducitur pro contractibus a donatione, & promissione distinctis. Ad *leg. cum praebus*, respondeo transferri ibi dominium rei permutate, quia res pro qua debebat fieri permutatio fuit ab alio virtualiter tradita, quatenus voluit sequi idem permutantis, sperauitque sibi esse satisfaciendum.

4. Grauis tamen est difficultas cum contractus perfectus est, licet pretium non fuerit solutum. Censetur autem perfectus contractus, si res tradita sit emptori, & pretium illi sit creditum. Et idem est in permutatione si res pro qua sit permutatio speratur, & creditur, inquam tunc venditor preferendus sit aliis creditoribus? Affirmant Bald. *in leg. pro debito Cod. de bonis auctor. indic. post. fidem. §. cons. 400. n. 8. lib. 4. §. cons. 432. n. 1. Syluest. restit. 6. q. 5. Caiet. eodem c. 8. Nauarr. c. 17. num. 49. Lell. lib. 2. c. 15. arbitrat. 2. numer. 11.* Ducuntur quia esto rei vendita fuerit dominium in emptorem translatum, at censetur esse sub onere, & obligatione pretij soluendi. Vnde res illa solutioni pretij videtur tacite hypothecata.

5. Caeterum cum ex nullo iure hac tacita obligatio colligi possit oppositum vt probabilis affirmandum est, nimirum venditorem non esse in solutione pretij aliis creditoribus preferendum. Vt ex communi docet Couar. *lib. 1. var. resolut. c. 7. n. 3. Matien. leg. 7. tit. 16. Gloss. §. n. 6. lib. 5. noue compil. Petr. Nauarr. lib. 4. c. 4. n. 39. Mol. d. disp. §. 36. vers. hac eadem ratione Paul Laym. l. 3. sum. sect. §. tract. 2. c. 11. n. 2. Excipiunt Couarr. d. c. 7. n. 3. Matien. d. leg. 7. Gloss. §. n. 7. tit. 16. lib. 5. compil. §. alii apud ipsos, nisi venditor specialiter rem venditam pro solutione pretij tibi obligasset, quia eo casu ceteris creditoribus anterioribus preferendus est etiam hypothecariis. ex *leg. licet. Cod. qui poti ores in pignore habeantur, §. leg. quamuis 2. Cod. de pign. leg. regia 30. circa finem tit. 13. de pign. par. 5.* Sed certe praedictae leges non loquuntur in hoc casu, sed in casu quod mutui pecuniam ad aliquam rem emendam quae solutioni pecuniae obligata est. Vnde mihi vero similis videtur ex hac hypotheca conuentionali non esse venditorem aliis anterioribus hypothecariis preferendum, quia nullibi ea praeratio cauta videtur. Sicuti aduertit Valq. *de restit. c. 1. d. ubi. l. n. 20.**

6. Illud est certum si res vendita sit Ecclesiae, fisci vel minoris

semper in recuperatione pretij omnibus aliis creditoribus esse preferendos, quia in his contractibus factis a ministro Ecclesiae, procuratore fisci, tutore minoris non transferitur rei venditae dominium per fidem datam de pretio, sed oportet vt re ipsa pretium solvatur. Sicuti colligitur. ex *leg. si procurator §. §. fin. ff. de iure fisci* & ibi Gloss. finalis. Lell. *dicto cap. 15. num. 7. Molin. disp. 338. Paul Laym. lib. 3. sum. sect. §. tract. 2. cap. 11. n. 2.*

§. XV.

An debitum funebre prius soluendum sit, quam omnia alia debita hypothecaria, & priuilegiata?

- 1. Debitum funebre quid sit.
- 2. Non desunt qui negent hoc debitum preferendum esse.
- 3. Sed retinenda est communis sententia admittens praerogationem.
- 4. Proponitur difficultas an in nostro regno hac locum habeant?
- 5. Resoluitur nihil esse per leges regni in hac parte mutatum.

Debitum funerarium teste Vlpiano *in leg. at si quis §. funeris causa ff. de religio. §. sumptio funer.* ex occasione humandi corpus praeratur. Ad idem reduci debet debitum occasione infirmi curandi iuxta *leg. in restituenda, Cod. de petis. heredit. §. leg. legatum Cod. de religio. §. sumpt. funer.* Item quod occasione testamenti, vel inuentarij conscientiam infirmum est.

Quaestio igitur est, an haec impensa soluenda prius sint, quam omnia alia debita expressam hypothecam habentia? Non desunt qui negent Gloss. *in leg. penult. ff. de religio. §. sumpt. funer.* Ripa *in leg. priuilegia n. 48. ff. de priuileg. Duenas regula 197. in 7. priuilegio. §. alij relati a Fachin. lib. 12. controuer. cap. 49. Ducuntur.* Quia nullibi cauetur hoc debitum preferendum esse creditoribus hypothecam expressam habentibus. Nam licet *in leg. penult. ff. de religio. §. sumpt. funer.* dicatur preferendum esse omni credito intelligi debet in credito personali non reali, & priuilegiato. Hoc enim debitum vtpote iumme priuilegiatum expressam derogari debet.

Nihilominus longe probabilius est hoc debitum omni debito etiam expressam hypothecam habenti preferendum esse. Vt docuit Roland. *cons. 14. n. 23. lib. 1. Berouis q. 63. num. 4. Ioseph. Ludouic. d. c. i. p. 78. Gregor. Lop. leg. 1. tit. 13. de sepulch. par. 1. §. leg. 3. tit. 13. par. 5. Syluest. verbo *restitutio. 6. q. 5. Gom. leg. 30. tauri, & ibi Michaeli Z. fuentes, Couarrua. de testament. cap. Reynald. §. 3. num. 2. Fachin. dicto cap. 49. Valq. de restit. cap. 11. num. 48. §. de testam. cap. 8. §. 5. §. de pign. cap. 5. §. 2. Fundamentum desumitur ex dicta *leg. penult. ff. de religio. §. sumpt. funer.* vbi cauetur funeris impensam deducendam esse ex hereditate, & praecedere debere omne creditum. Si autem creditoribus hypothecariis prius esset necessario satisfaciendum, saepe contingeret ea satisfactione hereditatem absumi nihilque superesse ex quo impensa funeris deduceretur. Deinde verbum illud omne creditum cum fit vniuersale & in fauorem defuncti, non est cur ad creditorem personalem limitetur. Deinde *in leg. are alieno ff. de religio. §. sumptio funer.* statuitur as alienum deducendum non esse ante impensam funeris, neque ibi distinguitur an sit as alienum cum hypotheca, vel absque illa. Item *in leg. vlt. §. in comparatione. Cod. de iure deliberandi* haeres prius deducit impensas funeris postea cum aliis creditoribus concurrat: ergo impensa funeris omnibus aliis debitis praeratur. Et licet huiusmodi textus solum de impensa funeris loquantur, & debito ob eam rationem contracto praerationem concedant. Attamen Syluest. Gom. Couarr. Valq. Laym. & alij extendunt doctrinam ad debitum contractum ob curationem infirmi ob testamentum, & inuentarium conscientium. Haec enim vt bene animaduertit Valq. iure ipso naturali praerationem habentium nemo teneatur ab his omnibus abstinere ob satisfaciendum creditoribus.**

Sed an haec in nostro regno locum habeant? non caret difficultate Nam *lex 10. tauri quae hodie est lex 14. tit. 6. lib. 5. noue compil. statuit* impensam funeris deduci ex quinto bonorum defuncti, sicut & alia legata, non autem ex hereditate, tamen contractarium testator decernat. Ob quam legem Matien. ibi Gloss. §. *leg. 7. tit. 16. Gloss. §. n. 3. censet* impensam funeris creditoribus aliis non esse preferendam. Si enim impensa funeris non praerudicat legitimam filiorum, vt ibidem dicitur qui non sunt proprii creditores, a fortiori praerudicare non debet creditoribus veris. Item impensa funeris deducitur sicuti alia legata, haec autem non deducuntur ante as alienum solutum. Ergo neque impensa funeris iure communi deducebatur, atque adeo ante omnia debita, at iure regio non deducitur ab hereditate, sed a quinto si habeat descendentes, & a tertio si habeat ascendentes: ergo non deducitur ante debita.

Nihil